

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

Quæstio. An in hoc casu potuerit Cypriano deferri juramentum
suppletotium, eoque præstito declarari Professio nulla?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

QUÆSTIO

*An in hoc casu potuerit Cypriano deferri
juramentum suppletorium, eoque præstito
declarari Professio
nulla.*

Rationes dubitandi.

HAc in re Auctores, quorum multos & præclaros inspexi, inveni valde rigidos, ita ut plerique nolint admittere juramentum suppletorium, & eo mediante Professionem declarari nullam, argumentum sumentes à paritate cum Matrimonio; sic enim arguere solent: bonum deducitur argumentum à Matrimonio carnali ad spirituale. *Per can. sicut vir II. caus. 7. q. 1.* Sed Matrimonium carnale ob prætentam fictionem, quam quis probare præviis iudiciis per juramentum suppletorium intendit, non potest dissolvi, vel declarari nullum à Judice pro foro externo. *Suar. To. 3. de virt. & stat. Relig. l. 7. c. 3. n. 5. & 6. Sanch. l. 2. de matrim. d. 45. n. 3. Gutierrez de matrim. c. 49. n. 41. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 6. n. 3. Barbosa, in Collectan. in c. 2. de probat. n. 17.*

Hunnius Encyclop. p. 2. tit. 14. c. 4. n. 4. Gobat. Theol. Exper. tr. 10. n. 713. Masc. Concl. 958. n. 43. Gail. l. 2. observ. 94. n. 4. Pirhing ad tit. de Fureur. n. 97. P. Wiestner, & alii multi apud ipsos: ergo nec Professio Religiosa sic dissolvi, nec declarari nulla pro foro externo à Judice potest; id quod in specie de ipsa Professione asserunt Cajetanus & Navarrus apud Sanchez l. 7. d. 37. n. 14. Præter hanc auctoritatem

Minor probatur 1. Ad dissolvendum Matrimonium requiruntur probationes clarissimæ de ejus nullitate, per c. 3. qui matrim. accus. c. fin. de sent. & re jud. & l. fin. c. de probat. Fagn. in c. consultationi de sponsal. n. 4. 5. P. Kugler de matrim. n. 68. Sed juramentum suppletorium non facit probationem clarissimam, ut patet à paritate cum criminalibus causis & valde arduis, quibus æqui-
pa-

paratur causa Matrimonii dissol-
vendi. Unde probatur eadem

1. Matrimonium æquiparatur
causis valde arduis, quia inducit
statum vitæ perpetuum. Gail. n. 6.
& alii communiter, item criminali-
bus. Gobat lo. cit. atqui in causis val-
de arduis non admittitur juramen-
tum necessarium seu suppletorium.
Gail. n. 8. cum communi, neque in
criminalibus regulariter, ut notat
Bartol. plenè in l. maritus. n. 4. ff. de
quæstion. aliique: ergo.

3. Contra actum, pro cuius
valore stant fortissimæ Juris præ-
sumptiones, qualis est contractus
matrimonialis cum solemnitate, vi-
delicet coram Parocho & testibus,
initus, non admittitur juramentum.
Malc. De Probat. concl. 94. n. 20. Me-
noch. &c. apud Gobat lo. cit. ergo.

4. Qui confitetur, se prius
fictè consensisse, & sic nequiter pro-
cessisse, hoc ipso admittendus non
est ad juramentum, utpote meritò
suspectus de perjurio committendo,
& fide non dignus: sed, qui à ma-
trimonio vult recedere ex causa fi-
ctionis, confitetur se fictè consen-
sisse, & nequiter processisse: ergo.

5. Si tale juramentum suffice-
ret, possent homines improbi pro
hibitu irritare matrimonia, pacta,
contractus, Professionem Religio-

nam &c. dicendo, se non verè con-
sensisse: sed hoc est contra omnem
proxim tribunalium, contra c. vidua
4. de Regular. ergo. Et sanè para-
doxum esse videtur, in propria cau-
sa, eaque gravissima, & tertio ac
Reipublicæ præjudiciosa sufficere
juramentum in foro externo; Cum
nimis indignum sit juxta legitimas sanctio-
nes, ut, quod sua quisque voce dilucidè
protestatus est, in eundem casum propriè
valeat testimonio (etiam juratò, nam
de tali Pontifex loquitur) infirmare. c.
per tuas 10. de Probat. l. generaliter 13.
C. de non num. pecun.

6. Siquis cum una revera fictè
contraxisset matrimonium, dein
autem cum alia vere, talem cogit
Ecclesia ad cohabitandum priori
conjugi existimata, ut docet com-
munis cum S. Thoma. Sanch. Laym.
&c. quamvis debitum conjugale nec
reddere nec petere posset talis dece-
ptor, sed potius teneretur sustinere
excommunicationem pro foro ex-
terno (nam pro foro interno non
ligaret censura, utpote fundata in
præsumptione falsa veri consensûs)
per c. 44. de sent. excomm. Sed, si jura-
mentum plenè probaret fictionem,
Ecclesia non posset talem cogere ad
cohabitandum primæ uxori, sed de-
beret ipsi juramentum deferre. quo
probaret, se tantùm fictè contra-
xisse cum illa: ergo.

Rationes decidendi.

QUAMVIS hæc argumenta minime contemnenda, & valde ponderosa sint, propendeo tamen in oppositam sententiam mitiorem, & non solum huic misero homini, sed etiam Religioni, cui expedit tam molesto liberari onere ac membro periculoso, magis optabilem. Censeo proin (quamvis non sine formidine, cum demum à prudentis arbitrio pendeat determinare, quantum sint indicia ad delationem juramenti suppletorii sufficientia) Cyprianum in his circumstantiis posse admitti ad juramentum, quo compleat probationem fictæ Professionis suæ, ac eo posito liber à Religione dimitti. Pro hac mea opinione non immeritò citare mihi videor doctissimum Portel in *dubis Regular. V. Professio. n. 50.* cui ad delationem juramenti sufficiunt coniecturæ probabiles & probatæ præcedentes, eruditissimum juxta ac amœnissimum & in sacra Praxi versatissimum P. Georgium Gobat *lo. cit.* celeberrimum Andream Gail *n. 12.* verè classicos Panormitanum Abbatem in *c. si mulieri 34. de Jurejur. n. 7.* & Thomam Sanchezium *de matrim. l. 2. d. 45. n. 4. seqq.* cum Sylv. Nav. Bartholom. & Petro de Ledesma, Covarruv. & aliis, quos allegat: item recentissimum P. Joannem Kugler *de*

matrimon. n. 583. & plurimos alios, quibus etiam ad dissolvendum matrimonium (consequenter ad dissolvendam quoque Professionem Religiosam) sufficit præcedens semiplena probatio, vel præsumptiones graves, urgentes, ac tanti momenti, ut conjunctim faciant semiplenam probationem, præsumptione opposita non refringibilem. Adit quoque potest solidissimus æque & cautissimus Paulus Laymannus *lo. cit.* ubi ait sufficere, si deceptor deceptionis suæ clarissima edat indicia. Ratio est, quòd ea, quæ in solo animo latent, uti fictus consensus, vix aliter probari & directè nequeant plenè, quàm per juramentum. Sanch. *loc. cit. & lib. 1. d. 62. n. 6.* Barbosa in *c. significasti 16. de homicidio*, Mascari. Menoch. Pax Jordanus apud Gobat; cum fictio sequeat contingere sine testibus & instrumentis. Unde

Sic argumentor: bonum & efficax ducitur argumentum à matrimonio carnali ad spirituale, seu ad Professionem Religiosam, ut ipsimet Adversarii arguebant: sed matrimonium carnale dissolvi potest, si asserens se fictè tantum consentisse habeat pro se graves & violentas coniecturas fictionis, ad semiplenam probationem efficiendam sufficientes,

tes, ac insuper juramentum fictionem affirmet, ita ut viro prudenti fiat moralis certitudo fictionis, cum major & metaphysica haberi nequeat, uti docent allegati & multi alii DD. & arbitrio Judicis committunt considerationem conjecturarum ex circumstantiis elucescentium: ergo & Professio Religiosa dissolvi, seu nulla declarari, potest ob tales conjecturas fictionis accedente juramento suppletorio; imò magis & facilius, quia tam gravia incommoda non sequuntur ex declarata nullitate Professionis Religiosæ, ac ex declarata nullitate matrimonii: si enim istud fortè fuisse validum & tamen dissolveretur, prout foret utramque Partem ad novas Nuptias transire, ac in perpetuis adulteriis &c. vivere: dein matrimonium semel validè contractum & consummatum nulla auctoritate humana, etiam Summi Pontificis, dissolubile est: e contra si Professio Religiosa verè valida pronuntietur nulla, non sequuntur adulteria exinde, & quamvis fortè Sacrilegia committeret deceptor, si ad Matrimonium convolaret, longe tamen plura & majora peccata, cum scandalo etiam conjuncta, forsitan commisisset in Monasterio: *sumè*, inquam, committeret Sacrilegia convolans ad Matrimonium; cum enim in potestate Ecclesiastica, nempe Pontificis, absolute sit Professionem validam dissolvere ac ir-

ritare, atque judicium super valore Professionis commiserit Episcopis cum Superioribus Religionum fortè hoc ipso videtur dedisse potestatem dissolvendi ac irritandi (ad cavendam nempe peccata) Professionem fortassis validam, ubi probationes nullitatis pro foro externo ipsis videntur sufficientes, saltem accedente juramento: quo pacto cessaret obligatio servandi vota Religiosa, licet fuissent valida, & evitarentur Sacrilegia; sicut aliorum votorum obligatio cessat, si accedat dispensatio, licet hæc sit innixa causæ solum apparenter probabili & probatæ, ac revera sufficiens causa non adfuisset, si nempe petens dispensationem bona fide processit, & absque dolo.

Jam subsumo: atqui in præfenti casu adsunt valde probabiles ac probatæ conjecturæ, & indicia commissæ à Cypriano fictionis in sua Professione tam urgentia, ut facere possint prudenti Judici probationem semiplenam, neque constat de dolo Cypriani scienter falsam causam allegantis pro obtinenda dispensatione: ergo Judex poterit Cypriano deferre juramentum suppletorium ad complendam probationem fictionis convincentem (seu moralem certitudinem) consequenter ad dimittendum Cyprianum, & ad declarandum à votis liberum. *Antec*, probatur adducendo indicia, quæ ex circumstantiis facti petun-

tur:

tur: cujusmodi est 1. Quòd Cyprianus durante etiamnum Novitiatu quibusdam Patribus Monasterii saltem obscuris & dubiis verbis manifestaverit difficultatem in edenda Professione, & fortè non edendam Professionem. 2. Et quidem (licèt eam non aperuerit) ex causa & metu paupertatis sibi imminentis, ac prævila ex defectu necessariæ sustentationis, fictam professionem suadentis, ut saltem ad aliquod tempus haberet, unde viveret, sperans intra quinquennium sibi concessum ad reclamandum mutandas esse circumstantias, & media sustentationis obventura. 3. Quòd paulò post editam Professionem (& hoc iudicium Sanchezius *d. d. 45. n. 6.* pro sufficienti agnoscit) primoribus Patribus sapius diserte & claris verbis edixerit, se non serid, sed fidè professum esse, imò successivè & ipsi Superiori, eum rogans, ne adigeret ad suscipiendos sacros Ordines, eò quòd nunquam habuerit animum serid profutendi, & invalidè professus sit Religionem. 4. Quòd jam semel actu præstiterit iuramentum assertorium de ficta sua Professione coram Pro-Episcopo, quem indubitatè (licèt per errorem) tum crediderat esse legitimum Judicem. 5. Quòd intellectà nullitate primi Processus ad solius Confessarii vocationem reliet à Viennà, ac insuper habita longissimi itineris

& expensarum difficultate, se de novo in habitu Religioso licter presentem Ordinario & Superiori suo (legitimis modò Judicibus) ut sanctionibus Concilii Tridentini obedientiam præstaret, suamque conscientiam redderet tranquillam; id quod meò iudiciò certè non fecisset, nisi certum habuisset, se fidè & invalidè professum fuisse, & hæc tandem paritione quietem animi per legitimorum Judicum sententiam obtinere posse; si enim certus non fuisset de ficta & invalida Professione, pro foro interno utique nec per alteram sententiam sperare animi quietem potuisset: adde, quòd iurta communem sciens nullitatem sue Professionis non teneatur eam validare, sed bonà conscientia clamfugere possit, modò absit scandalum multo minùs ergo tenetur publice & apparenter validè dimissus iterum se sistere: pro foro autem externo suffecisset ipsi prima sententia absolutoria, licèt illegitime lata, atque iusta altioris potestatis, vi coactiva pollentis, expectasset. Et hoc iudicium apud me est præcipuum, ac verè violentum, & clarissimum dici meretur, ac vel se solo sufficiens, ut admittatur Cyprianus, qui per hoc se ostendit emendatum, & timorata conscientia, ad iuramentum supplementarium.

Occur-

Occurritur Rationibus dubi- tandi.

Syllogismus principalis, quo u-
runtur Adversarii, etiam pro-
nobis recte applicatur, ut osten-
sum est; cum, ubi agitur etiam
de dissolvendo Matrimonio, lo-
cum inveniat juramentum supple-
torium, si præcessit semiplena pro-
batio vel conjecturæ nullitatis pro-
babiles & probata, aut indicia vio-
lenta & gravia, præsertim si nulli-
tas fundetur in ficto consensu, eò
quod fictio, utpote in solo animo
consistens, aliter vix unquam pro-
bari satis valeat. Unde negatur
Minor Syllogismi. Auctores ex al-
legatis plerique limitant suam doc-
trinam, nisi adsint indicia urgen-
tia, gravia, aut semiplena proba-
tio, uti Barbos, Hunnius, Mascard.
Gall, Gobat &c. vel loquuntur de
casu, quo deficiunt conjecturæ &
indicia gravia, & violenta &c. uti-
que enim non credendum est præ-
cise juranti se fictè Matrimonium
contraxisse, vel Professionem emi-
sisse, uti notat Sanchi. l. 7. d. 37. n. 14.
cum Cajetano & Navarro; nam
idem Sanchez statim subjungit;
et si revera attentis circumstantiis pru-
dentissimus quisque morali certitudine con-
spiciat, illum veritatem asserere, dicen-
do, se fictè professum esse, possit utique

illi Superior credere: Si ergo sola
indicia vehementissima possint mo-
ralem certitudinem facere juxta
Sanchezium, ut prudentissimus
quisque posset credere, Matrimo-
nium vel Professionem nulliter
contractum vel editam fuisse, quid
prohibet, quò minus ob indicia
valde gravia, qualia in præsentem
non desunt, licet fortè vehemen-
tissima & se solis sufficientia non
sint, accedente juramento supple-
torio faciant moralem certitudi-
nem, ut prudens, imò prudentis-
simus, Judex idem credere possit?
Mentem suam nostræ conformem
pro casu, quo accedit juramentum,
satis expressit Sanchi. l. 2. d. 45. n.
4. seqq. Dein Major Syllogismi Ad-
versariorum non ita est certa & ex-
pedita, ut distinctionem non ad-
mittat. Sic ergo distingui potest:
bonum deducitur argumentum
à Matrimonio carnali ad spirituale,
h. e. sæpe quidem, & ubi est ea-
dem ratio, *C. Ma.* semper, & quan-
do est diversa ratio, *N. Ma.* Ex dis-
solutio Matrimonio semel validè
contracto sequuntur longè plura
incommoda & graviora, quàm ex
dissoluta Professione semel validè
emissa: dein Matrimonium nec
au-

authoritate Pontificis dissolvi potest, bene tamen Professio Religiosa, & ad hanc dissolvendam, vel potius ad ejus nullitatem declarandam, Ecclesia etiam Episcopo cum Superiore Regulari dedit potestatem: ergo, cum minor sit ratio in Professione Religiosa, facilius ad hanc dissolvendam admitti debet juramentum.

Ad 1. probationem *Minoris* dico, clarissimam probationem, etiam in Criminalibus & valde arduis, præsertim in causis difficilibus probationis, quales utique etiam sunt, ubi agitur de vero vel ficto consensu, haberi posse etiam ex folis indiciis valde violentis & vehementissimis, uti docui in meo *Candidato tit. de Præsumptionib.* & ex indiciis valde gravibus accedente juramento, uti docui *tit. de Probat.* & *tit. de Jurejur.*

Ad 2. Esto, quod causa Matrimonii dissolvendi, uti & Professionis Religiosæ annullandæ, regulariter æquiparetur causis valde arduis & criminalibus criminaliter interessatis (id quod tamen non procedit in omnibus & quoad omnia) & sic regulariter locum non habeat juramentum suppletorium Actoris deferendum; istud tamen locum obtinet in causa Matrimonii, & adhuc magis in causa Professionis dissolvendæ, si pro actore dissolutionem vel potius declarationem nullitatis petente stant valde graves

conjecturæ, & indicia valde urgentia, ac aliunde nulla suppetere potest probatio, uti in præcedentibus probabiliter docuimus tam ex auctoritate DD. quam ex ratione intrinseca; sicut etiam in causis valde arduis admittitur subinde juramentum suppletorium, ubi valde graves conjecturæ militant pro actore, saltem tales, quæ faciunt plusquam semiplenam probationem, & ubi aliunde probatio sufficiens non suppetit, sicut etiam in Criminalibus quandoq; datur locus juramento purgatorio. Planè si in concursu tam gravium conjecturarum non posset allegans fictionem, abque juramento nunquam satis probandam, admitti ad juramentum suppletorium, non amplius haberet ullum remedium sufficiens se liberandi ab onere tam gravi, vel Matrimonii vel Professionis nulliter factæ, sed adigeretur talis (ut ut maximè inidoneus) ad statum multis animæ periculis, scandalis, & gravissimis incommodis obnoxium, quæ incommoda etiam in ipsam Religionem & Rempublicam facile redundarent; quod plane nec Jura nec recta Ratio exigunt. Et hæc utique causa est, quod DD. plerique admittant in Sponsalibus, quæ quis fictè à se inita assertit, delationem juramenti suppletorii, ubi probabiles & probatæ adfuerint conjecturæ ficti consensûs, ne nimium talis adigatur ad statum in-

diffolubile Matrimonii, ex quo
difficiles exitus facile orituri prae-
videntur, & merito timentur.

Ad 3. *Dist. Ant.* Contra actum,
pro quo stant fortissimae Juris prae-
sumptiones, non admittitur jura-
mentum, si sint praesumptiones Ju-
ris & de Jure. *C. Ant.* Si sint prae-
sumptiones Juris tantum, uti sunt,
quae stant pro valore solemniter
contracti Matrimonii, & praeser-
tim quae contra valorem Profes-
sionis solemniter editae. *N. Antec.*
vel *Subdist.* nisi adsint tam graves
conjecturae & praesumptiones con-
tra valorem, quae saltem una cum
juramento possint facere plenam
probationem. *C. si adsint. N. Antec.*
& *Conf.*

Ad 4. *N. Maj.* vel *Dist.* Hoc
ipso admittendus non est ad jura-
mentum tanquam suspectus de per-
jurio committendo, nisi per con-
jecturas graves & urgentes semiple-
nam vel plusquam semiplenam
probationem efficientes removeat
a se suspicionem perjurii. *C. Major.*
si sic removeat. *N. Maj.*

Ad 5. eodem modo *Dist. Maj.*
pro libitu possent irritare Matri-

monia, contractus, pacta, profes-
siones Religiosas &c. Si sufficeret
juramentum absque gravibus con-
jecturis & violentis indicijs ficti
consensus &c. *C. M.* si sufficiat il-
lis concurrentibus. *N. Maj.* Jura per
se non prohibent Actorem in pro-
pria causa jurare, sicut alias proba-
tiones pro se adducere non prohi-
bent. Aequè fortassis, vel etiam
magis, Republicae & Religioni prae-
judiciosum foret, si quis fictè con-
sentiens in casu, quo tam violenta
fictionis commissae indicia sunt,
adigeretur invitissimus ad cohabi-
tandum uxori putativae, vel homo
valde inidoneus aut improbus ad
perseverandum in Religione, cum
ingenti periculo gravissimorum
peccatorum, & scandalorum.

Ad 6. *N. Min.* vel *dist.* non pos-
set Ecclesia cogere ad cohabitandum
primae uxori, si adsint valde gra-
ves conjecturae Matrimonii primi
fictè initi. *C. Min.* si non adsint. *N.*

Min. Ratio negandi patet ex
dictis.

